

Sokratesen defentsa – Platon

Auzi sokratikoa:

Platonek Sokratesen ahotik hitz egin
Sokrates historikoaren irudia eraikitzeko arazoa

Informazio ugari (Aristofanes, Xenofon) baina ez oso fidagarria, kontraesankorra

Platonen bertsioa fidagarriena

Sokrates (k.a. V. mendea)

Hiriaren administratziotik kanpo
Antidemokrata, talde posizionamendurik ez

Testuingurua:

Atenasen loraldia
Delosko liga pertsiarren aurka
Atenas aberastu

Atenasen gainbehera
Peloponesoko gerra

Presokratikoak → Kosmologia

Chaos → Physis
Physis-aren oinarriak } Arché

Azalpen supranaturalik ez (natura kanpoko elementuak, jainkoak...)

Presokratikoek “nola?” galderari erantzuten diote, baina ez “zergatik?” edo “zertarako?”

Sokratesi auzi politiko/sozialak interesatu, ez kosmologikoak

Sofistak

Irakasleak → Eragin politikoa atenastarrengan

Bira antropologikoa
Physis // Nomos
Natura // Konbentzio sozialak

Erlatibismo epistemikoa, konbentzionalismoa
Erretorika

Arimaren perfekzioa → Zoriontsu izateko

Jakinduria		
Egiaren ezagutza		INTELEKTUALISMO MORALA
Bertute moralak		

Jakintsua izatea <---> Ona izatea
(ezagutza) (ongia)

Balioak ezagutu egiten ditugu Gaiztoa <---> Ignorantea (“ez du bertuteren bat ulertu”)

Kanpokoautoritate batek ezin dizkizu bertute moralak irakatsi
Ez zenituzke errealki ulertuko

Bakoitzak ekin behar dio ezagutza prozesuari
bertute moralak//arimaren perfekzioa lortzeko (denok dugu gaitasun hori)

Konbentzionalismo morala:
Zerbait ona izan daiteke niretzat ta txarra beste batentzat

Sokrates antikonbentzionalista → Absolutismo morala

Berak ez du irakatsiko zer den ongia/gaizkia (autoritatea)
Bakoitzak bilatu behar du egia
→Maieutika

Kontua ez da ongia ezagutzera heltzea, baizik eta horretarako egiten den bidea/saiakera.

Testuan:

Epaileei autoridadea kendu
Ironiaren erabilera
Bere burua desberdintzen du salatari eta sofistengandik

Egia//Egiantza desberdinketa agertzen da (egia dena eta egia dirudiena)

Platonen helburua: Defentsaren kontakizuna egiteaz gain irakurleen aurrean Sokratesen figura defendatzea. Sokratesen epaiketa bidegabea historian aurrera ulertu dadin.

Lehenengo salatariak(bere aurkako hiritarrak)//Oraingo salatariak(epaiketara eraman dutenak)
30 tiranoen ondoren eman epaiketa. Tiranoen aldekoak//Demokratak --- Sokrates ez bata ez bestea
Sokrates antidemokrata →Tiranoekin lotu

Dakienak jardun behar du berean. “Dakienak gestionatu behar du hiria” →Demokraziaren aurka

Ezagutu dezakegunaren (giza jakinduria) eta ezin dugunaren (haraindikoa) arteko banaketa

Bere burua defendatu jainkoak emandako misioarekin

→ F^a zabaltzea

Bertuteak ikustaraztea → Zoriontsu izateko. Arimaren perfekzioa lortzeko

Bertutearen egia // egiantza

Ezagutza

Boterea

Egia

Ondasunak

→ Arimaren

Perfekzioa

Descartesen orijinaltasuna eta eragina

Aro modernoaren proiektu filosofikoaren defendatzailea		Filosofia egiteko
Metafisika modernoaren ikergai nagusiak aurkeztu		modu berri bat

Erraminta kontzeptual berriak

Modernitate politikoa

Hautura garaia	Kosmobisio aldaketa
Feudalismoa atzean utzi	
Monarkia absolutuak (botere politiko guztia erregeak)	
Inperio handien sorrera	
Burgesiaren eta kapitalismoaren garapena	
Aro berri batentzako f ^a berria	
Kutsu subjektibista/indibidualista filosofian	

Eskolastika

Iraultza zientifikoa (Koperniko, Galileo, Newton...)

- Mugimenduak deskribatu eta arautzen dituzten lege gutxi
- Hizkuntza matematikoan
- Gauzen propietate partikularrak kontuan izan gabe

Gauzen itxura // Zientziak ematen digun irudia

Ikuskera mekanizista

Rene Descartes (XVII) (Fr)

Kristaua
Matematikaria eta filosofoa
"Metodoaren diskurtsoa" "Meditazio metafisikoak"

Euskarri metafisiko eta epistemikoak eman ezagutza berriari

Oinarri epistemiko sendoak
Ezagutza osoaren berregituraketa mailakatua
Erisketa --- Oinarriak --- Berreraiketa
bide eszeptikoa

Rol epistemiko jakin bat jokatuko duten egiak bilatu

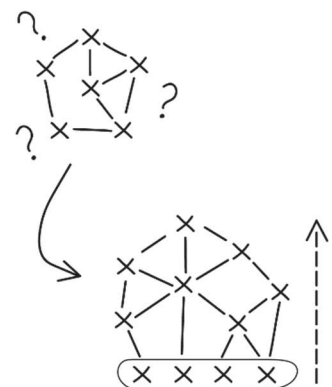
Eszeptizismo metodikoa

→ Ez da f^a eszeptikoa, egiak bilatzeko helburuarekin aplikatzen du eszeptizismoa

Zalantza metodikoa

→ Irudikatu ahal izatea faltsua dela

Egia ziurrak aurkitzeko

Cogitoa

Auto-kontzientzia pentsamenduaren bitartez

Existentzia propioaren kontzientzia pentsatzeaz

Pentsatzearen kontzientzia pentsatzeaz

Gogoaren nozio kartesiarra

Eredu ingenuoa

Zentzumenen bitartez munduko
gauzen ezaugarriak zuzenean ezagutu

---- haustura epistemikoa (gogoa/mundua) ---

Eredu kartesiarra

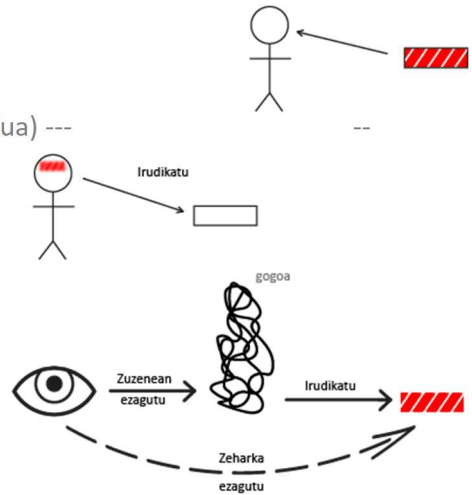
Gogoa munduaren errepresentazioa

Gogoaren ezagutza zuzena

Bere osotasunean

Ziurra

Kanpoko mundua zeharka ezagutu

Ni-a

Esentzialki pentsatzen duen zerbait (nire berezko atributua)

→Nahiak, oroimenak, sentipenak

Irudimena

//

Ulermena

- Sentitzearekin eta irudikatzearekin lotutako guztia
- Gorputzen itxurak
- Oroimena, zentzumenak...

- Gaitasun intelektual hutsa
- Arrazoimena

Ezin da zalantzan jarri iruditzen
zaigula gauzak badaudela.
Sentsazioak ziurrak dira

Argizariaren adibidea:

Har dezagun argizari zati bat, honek izango du forma bat, kolore bat, usain bat, tenperatura hotza... ezaugarri batzuk. Argizari zati hori sutara gerturatzeko badugu, berotu egiten da, likido bihurtu, gardena izango da eta usaina aldatuko zaio.

Argizariak bere ezaugarriak (itxura) galdu baditu, argizaria ezin da hori izan, ez idra argizariaren berezko ezaugarriak. Argizaria beste zerbait da, itxura horren atzean dagoen gorputza. Berezkoa zaion bakarria hedadura (espazioan leku bat izatea) eta aldakortasuna dira.

Gorputzen	ERREALITATEA	//	ITXURA
	Hedadura		Itxura subjektiboa
	Aldakortasuna		(Itxurak gogoan daude)

Gorputzek itxura dutela ziurra da gogoan gertatzen delako

Perladas:

Descartes metodoa guztia zalantzan jartzea bada, zalantzan jarri daiteke espazioaren existentzia bera, non gorputzen hedadura duten. Gorputzen hedadura haien ezaugarri berezko eta ziurra bada, espazioaren existentzia ere ziurra izan behar du.

Zelan justifikatzen du hori descartesek? Nola justifikatzen da res extensaren existentzia

Ekain: 3. mailan galdetu

Nire buruan badaukat perfektua den zerbaiten ideia, ni ez naiz perfektua. Inperfektua den zerbaitek ezin du perfekzioa sortu. Beraz existitu behar du izaki perfektu bat ideia hori eman didana(jainkoa). Izaki perfektua bada, ona da, eta ez gintuzke engainatuko.

Ziurra da badugula kanpoko mundu baten (res extensa) existentziaren itxura, gogoak irudikatzen duena. Izaki perfektu on batek ez gintuzke engainatuko. Beraz kanpoko mundu batek existitu behar du.

Nondik irten da izaki perfektuaren ideia?

ENPIRISMO // ARRAZIONALISMO

Zantzu arrazionalistak Descartesen filosofian

Ezagutza arrazional hutsa

Zentzumenik gabe ezagutza lortu daiteke

Gure ezagutzaren oinarria arrazionala da → Cogittoa

Metafisika arrazionalista posible da

John Locke

Tabula rasa

Zentzumenak → Esperientziak → Ideiak → Pentsamendua → Ezagutza

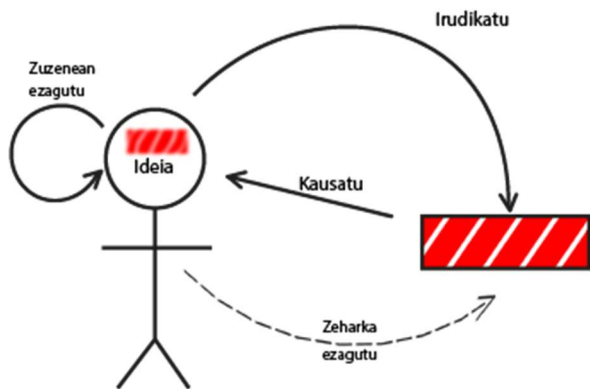
Gogoia kanpoko errealitatearen errepresentazioa

Ideiak errepresentazioaren bitartez lortu

Ideiek erdigunea

Kausalitatea

≠Gogoaren nozio
kartesiarra

David Hume (XVIII) (Eskozia)

Enpirista paradigmaticoa

Filosofia morala: Pentsamendua, pasioak, etika...

≠fª natura (fisikoa) Hau legeen bidez
ahal bada azaldu, fª morala ere bai

Pertzepzio guztiak bitan banatu:

- Inpresioak (zentzumenak, emozioak, sentsazioak)
- Ideiak (oroimena, irudimena, kontzeptuak)

Biziagoak

Ahulagoak

Ideiek inpresioen antza. Ideiarik ez inpresiorik gabe.

Idea bakunak//konplexuak

↑ ↑

Inpresioa → Ideia → Ideia

Ideia ↗

Jainkoaren ideia konplexua

perfekzioaren ideiarekin batura infinitua

Ideien asoziazioa → (pentsamendua)

Antzekotasuna

:) → Aurpegia (ez da aurpegia, antzekoa zaion irudia baizik)

Kausa efektua

Hatza moztea → Odola

Aldamentasuna

HEFA fakultatea → Psiko fakultatea

Inferentzia deduktiboak

Sugeak narrastiak dira
Narrastiek odol hotza dute

Sugeek odol hotza dute

Euskaldunak arabarrak ala bizkaitarrak dira
Miren euskalduna da baina ez arabarra

Miren bizkaitarra da

Beharrezkotasun harremana premisa eta
ondorioen artean (premisak egia badira
ondorioa egia izango da)

Horren ukazioan kontraesana dago
“Gauza batzuk demostratiboki ezagutu
daitezke, haien ukazioa kontraesankorra da”

Inferentzia induktiboak

a belea beltza da

b belea beltza da

...

(ez dut ikusi beltza ez den belerik)

Beleak beltzak dira

Partikularretik orokorrera doaz

Ondorioek zerbait gehitzen dute

Ez dago beharrezkotasunik premisa eta
ondorioen artean

Ukazioan kontraesanik ez

Ideien erlazioak

Demostratiboki ezagutu daitezke → Haien ukazioan kontraesana dago

Arrazoimenaren bitartez esperientziara jo gabe

Ideiei eta haien arteko erlazioei buruzko ezagutza

Ez dira egitateei buruzkoak

Ziurra

Apriorizkoa

Insubstantziala

Ekainen autoa ez da guztiz gorria eta guztiz berdea

Ekain ezkontuta badago, ez dago soltero

Ekainek 43 urte baino gutxiago ditu ala 42 baino gehiago

Egitate auziak (matters of facts) (izatezko zerak)

Ezin dira demostratiboki ezagutu → Haien ukazioan ez dago kontraesanik

Ez dira apriorikoak

Esperientziaren bitartez ezagutu

pentsa dezakegu bihar eguzkia

Egitateen araberakoak

irtengo dela/ez dela irtengo

(ez da kontraesankorra)

Egitate auzien ebidentziaren oinarrian kausa efektu erlazioa dago

Humek ikerketak idatzi zituen

→ Liburuaren azalean Hume jartzen du

Ekain nire parean dago

→ Ekain ikusten dut

Efektua ebidentzia ona da kausa justifikatzeko

Kausa efektu erlazioa

K -----> E ○ -----> ⑧ ----->

2 egitate:

- Bola batek beste bola jo du
- 2. bola mugitu da

Ze harreman dago bi egitate horien artean?

Lehena (k) gertatzen bada, bigarrena (e) gertatuko da??

Derrigorrezko harremana dute???

Kausa-efektu erlazioak ez ditugu demostratiboki ezagutzen

→ Ukazioan ez da kontraesanik

Ezin dira apriori ezagutu

Nola ezagutzen ditugu kausa-efektu erlazioak esperientziaren oinarrian??

Egitate hoiak ezagutzeak haien kualitateen ezagutza ematen digu, baina ez kausa-efektu erlazioaren ezagutza

Egitateen esperientziak ez du kausa-efektu erlazioaren ezagutza ematen, erlazio hori guk ondorioztatzen dugu, esperientzia askoren ondorio bezala

Mota bateko esperientziak bigarren motakoekin datozelako beti

Induktiboki ondorioztatzen dugu kausa-efektu erlazioa

Kausa efektu erlazioaren oinarrian indukzioa dago

Inferentzia induktiboa

Zerk justifikatzen du inferentzia induktibo hori?

Nola justifikatu daitezke etorkizuneko esperientziak iraganekoekin? (egitate independenteak dira)

Zein da inferentzia induktiboen oinarria?

Ez ditugu demostratiboki ezagutzen, haien ukazioan ez dago kontraesanik.

(Imajina daiteke K gertatzea eta E ez gertatzea)

Hortaz, esperientziaren bitartez ezagutzen ditugu. Esperientzia da inferentzia induktiboen oinarria.

Egitate auziak dira inferentzia induktiboak

Nola ezagutzen ditugu egitate auziak?

Ondorioa zirkularra, ez dago oinarririk

Jackson

Gogoaren filosofia

Gogo-gorputz auzia		
Gizakiok badauzkagu gogo-egoera batzuk		
Kondukta kausatzen dute		Korrelazio bat existitzen da
Ez dira publikoak		
		(gauza bera al dira?)
Gizakiok badugu gorputza		
Garuna, nerbio sistema...		

Monismoa

Gauza bakarra da
 Idealistak
 Materialistak

Dualismoa

Garuna eta gogoaren gaizkiak dira

Descartesen dualismoa

Ni-a (jainkoa) mundua

Nia (res cogitans)

Res infinita

Gorputza (res extensa)

Esentzialki
pentsamendua

Izaera mentala
Ez du hedaturarik
Inmateriala
Zatiezina
Guztiz kontzientea

Materiala
Hedatua
Lege mekanikoen
arabera mugitu

Erlazio kausalak existitzen dira gorputzaren eta gogoaren artean, beraz nola izan daitezke bi gauza guztiz banandu??

Materialismoa

Existitzen den guztia materiala da

Gogo-egoerak garun-egoerak dira. (Gauza bera ikusteko bi forma)

Qualia epifenomenikoak

Qualiak

Badaude gogo egoera batzuk sentitu egiten direnak. (mina, koloreak ikustea)

Modu partikular batean sentitzen diren egoerak

(“zapora fenomenologiko” propioa dute)

Qualiak dira sentitzen diren gogo-egoera horien ezaugarriak

(Gogo-egoera hoietan egotean baino ez dira benetan sentitzen)

Gogo-egoera bat nolabait sentitzen bada, qualiak dauzka

Qualia bat gogo-egoera baten aspektu kualitatibo bat da.

Ezagutzaren argudioa:

$T_1 \rightarrow$ Mary zuribeltzeko gela batean bizi den neurozientzialaria da. Koloreak ikustean gure garunean gertatzen diren prozesu guztien informazio osoa dauka, baina ez du inoiz zuribeltzean ez dagoen ezer.

$T_2 \rightarrow$ Mary Kanpoko mundura irteten da eta koloreak ikusten ditu.

1.- T_1 egoeran Mary-k informazio fisiko guztia dauka koloreak ikusteari buruz (garuneko prozesuak...)

1'.- T_1 egoeran Maryk kolorea ikustearekin lotutako egitate fisiko guztiak ezagutzen ditu

2.- T_2 egoeran Maryk zerbait ikasten du kolorea ikusteari buruz (qualiak ezagutzen ditu)

2'.- Badago zerbait gorri ikusteari buruz Mary-k T_1 en ez zuena ezagutzen baina T_2 n bai

3.- Beraz badago zerbait (qualiak) kolorea ikustearekin lotuta ez dena fisikoa \rightarrow Materialismoa faltsua

Argudio modala:

1.- Imagina dezakegu gure munduaren atomoz atomozko kopia bat non pertsona guztiak “zombiak” diren (ez dutela pentsamendurik...)

2.- Badago zerbait gure munduan mundu zombian ez dagoena (qualiak).

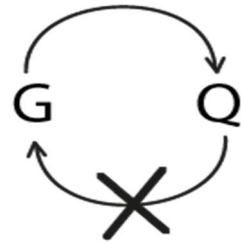
3.- Mundu erreala eta mundu zombia kopia fisikoak dira (atomoz atomo).

4.- Beraz badago gure munduan zerbait(qualiak) ez dena fisikoa. \rightarrow materialismoa faltsua

[lehenengo premisa soilik onartu daiteke materialismoa faltsua dela pentsatzen badugu]

Epifenomenalismoa

Qualiak epifenomenikoak dira
Qualiek ez dute ondorioz mundu fisikoan
Mundu fisikoa kausalki itxita dago
Mundu fisikoan fisikoa ez den ezerk ezin du eragin

“Los estados mentales son ineficaces respecto al mundo fisico”
Mundu fisikoan ezin da ezberdintasunik aurkitu qualiak eduki ala ez.

“Lo mental es totalmente ineficaz causalmente, los qualia afectan a otros estados mentales, no a algo fisico”

Epifenomenismoaren aurkako argudioak eta Jacksonen kontraargudioak:

1.-

A: “Ebidentea da mina sentitzeak gure jokabidean eragiten duela”
(erlazio kausala gogoa → gorputza)

J: Korrelazioa existitzen da, baina horrez ez du kausaltasuna justifikatzen, kausa komun bat duten bi egitate. Zauri bat egitearen ondoriozko garun-egoera batek kausatu alde batetik jokabidea eta beste aldetik mina (qualia).

2.-

A: “Qualiak eboluzioarekin agertu dira. Hautespren naturalaren bitartez superbibentziarako baliagarriak diren ezaugarriak mantentzen dira, qualiek funtzioen bat bete behar dute gure superbibentzian (jokabidean eragin...)”

J: Qualiek ez dute eraginik gure superbibentzian, mundu fisikoa kausalki itxita. Ez dira zertan izan behar superbibentziarako ezaugarriak, superbibentziarako ezaugarrien efektu sekundarioak izan leizke. (Hartz polar baten ilearen pisuak ez dio superbibentzian laguntzen, baina hotzetik babestek bai).

“los qualias son un producto secundario de ciertos procesos cerebrales”

3.-

A: Beste pertsona baten jokabidea ikustean haren gogoan gertatzen denaren ezagutza lor dezakegu. (Besteak qualiak dituela ziurtasunez onartu ahal izateko, jokabidea qualien ondorio dela onartu behar da).

J: Qualiak eta jokabidea garuneko prozesu jakin batzuen bi ondorio independente

John Stuart Mill

Utilitarismoa

Utilitate printzipioa

Ongizate orokorrarekin lotuta

Zorionaren maximizazioa

Utilitarismoa (korrante etiko normatiboa)

Ekintza bat moralki zuzena da baldin eta soilik baldin zoriona maximizatzen badu, alegia baldin eta soilik baldin kausatzen duen zorion kantitate totala ken kausatzen duen min kantitate totala ekintza horrekin bateraezinak diren ekintzak kausatzen dutena baino handiagoa bada.

Kontsekuentzialismoa ≠etika deontikoa

Ekintza baten estatus morala bere ondorioen araberakoa

Hedonismoa

Ekintza ona da zoriona (plazerra) maximizatzen badu

Zoriona → Plazerra eta minaren ausentzia

Zorigaitza → Mina eta plazerraren ausentzia

“*desirable*” dena da gure xedea

Visible den moduan ikusi daitekeena, desirable desiratu daitekeena, ez desiragarria

Desiratu daitekeena → Plazerra

Gure ekintzen xedea plazerra

Unibertsalismoa

Denon plazerra eta mina hartu kontuan

Agente inpartzialtasuna

Denon plazerrak eta minak berdin kontatzen dute

Plazerraren kalkulua (Mill-en ekarpen nagusia)

Nola kalkulatu plazer kantitatea? Eta kalitatea?

Plazerra pribatua da

Falazia naturalista (Moore)

Jakin nahi dugu zer den desirable dena, desiratu beharko genukeen hori.

Gehiengoak ikusten badu, visible da
entzuten badu, audible da

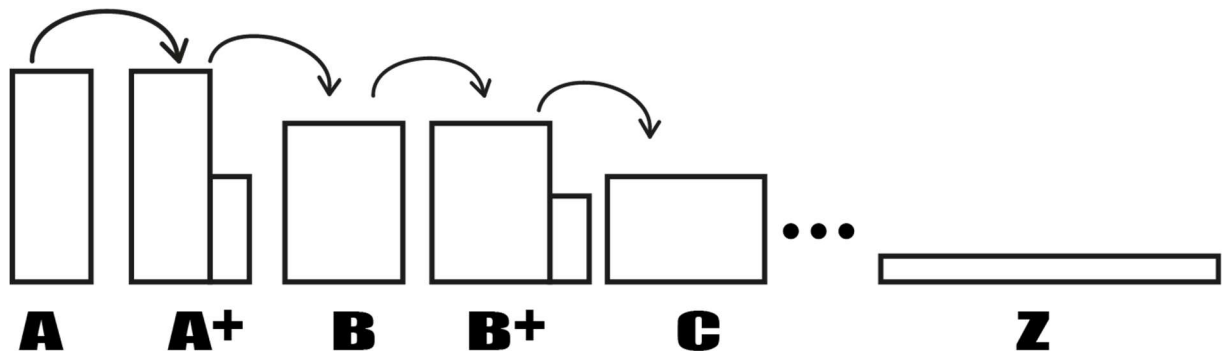
Gizaki guztiok desiratzen dugu zoriona
Gainontzekoak zorionera gerturatzeko desiratzen ditugu

Zoriona da desirable dena, bere horretan gure ekintzen xedea izan behar dena

You cannot derive an "ought" from an "is".

Ezin da ondorioztatu zerbait nolakoa izan beharko litzatekeen zerbait nolakoa den-arekin.

Balioak ezin dira definitu

Utilitarista: Z A baino hobea

Intuitiboki A hobea da

Gehiagorentzako zoriona hobea bada, biztanle gehiago egotea hobea da??

Tranbiaren dilema

Simone de Beauvoir - Bigarren sexua

Olatu FEMINISTAK

1. XIX erdialdea – XX hasiera
Mugimendu sufragista
Eskubide berdintasuna
2. 60/70 hamarkadak
Pribatua politikoa da
Patriarkatu kontzeptua
klase ertain/burgeseko emakume zuriak
3. 90ko ham. – gaur egun
Intersekzionalitatea
Transfeminismoa
Heteropatriarkatu kontzeptua
(posmo)

Sexu-genero dikotomia

Sexua(biol.): arra//emea

Generoa (soz/kult): gizon//emakume maskulinitate//feminitate

Existenzialismoa

Existentzia esentzia baino lehenagokoa da

Gizakiak ez dauka esentzia aurre-determinaturik

Absurdoaren sententzia, alienazioa

Giza esentzia ekintzaren bitartez sortu

Giza existentziaren muinean dagoen askatasun indibidualak balio intrinsikoa dauka

Askatasunaren bitartez balioak eta esanahia sortu

Ekintza beti egoera batean

Egoerak nire askatasuna baldintzatzen du, baina ez du determinatzen

Transzendentzia//immanentzia

Subjektu transzendentea --- > Askatasuna praktikan jarri, balio propioak sortu (erabaki askeak)

Objektu immanentea --- > Kanpoko balioak onartu

Hegel – Alteritatea

Norbait izatearen kontzientzia hartzen dut beste zerbaitekin

Norberaren kontzeptua sortu “bestearekin” konparatzean

Norbera(subjektua) izateko bestea behar duzu

Erreziprozitatea (besteak niretzat objektu, beste hoientzat ni objektu)

Besteentzat ni bestea da eta besteentzat haiek “norbera” da

Nagusi/esklabuaren dialektika

Beauvoir

“Feminitatea galtzen ari da”

Emakumeak oraindik gizadiaren erdia izaten jarraitu

Biologia

Esentzia

Genero rolak

Zer da feminitatea?